

ПРАВО В УМОВАХ ВІЙНИ

розробка ефективних правових рішень

ПАМ'ЯТКА

про дії органів місцевого самоврядування в умовах
воєнних дій/окупації/блокади/оточення території
громади
чи загрози такої обстановки

Юридичні поради

Частина 1.

Чи може голова громади та депутати місцевої ради продовжувати здійснювати свої повноваження в умовах воєнних дій/окупації/блокади/оточення території громади чи загрози такої обстановки?

Коротка відповідь:

Голова громади (сільський, селищний чи міський голова), депутати місцевої ради, громадські активісти або будь-яка особа, що знає про воєнну загрозу на території громади **ПОВИННІ НЕВІДКЛАДНО** ініціювати (звернутися) у будь-якій формі до військового командування будь-якого рівня про створення військової адміністрації у цій громаді.

З моменту створення військової адміністрації повноваження ВСІХ органів місцевого самоврядування (голова громади, місцева рада, виконавчі органи) буде припинено.

Пояснення:

В умовах воєнного стану діяльність місцевого самоврядування обмежено. У місцевостях, де ведуться бойові дії, запровадження та здійснення заходів правового режиму воєнного стану покладається безпосередньо на військове командування та військові адміністрації¹.

Військові адміністрації на рівні області та району починають діяти з дня введення в Україні воєнного стану. Голови обласних та районних державних адміністрацій набули статусу відповідних військових адміністрацій та начальників цих військових адміністрацій².

На рівні громад (села, селища та міста) **МОЖУТЬ** утворюватися військові адміністрації. Військова адміністрація утворюється Президентом України за поданням військового командування або обласної військової адміністрації.

Для утворення військової адміністрації не потрібно жодних спеціальних рішень голови громади чи місцевої ради. Достатньо простого звернення у будь-якій формі будь-якої особи до військового командування чи обласної військової адміністрації.

У разі утворення військової адміністрації в громаді (чи населеному пункті) повноваження відповідних органів місцевого самоврядування припиняються.

Сільський, селищний, міський голова, депутати відповідних місцевих рад далі не можуть здійснювати повноваження. Виконавчі органи місцевої ради не можуть здійснювати повноваження.

Вся влада в громаді переходить до військової адміністрації з дня її утворення. Голова громади може бути призначений головою військової адміністрації якщо цьому сприяють

¹ Частина 2 статті 8 Закону України «Про правовий режим воєнного стану».

² Указ Президента України від 24 лютого 2022 року № 68/2022.

воєнно-політичні обставини. Співробітники виконавчих органів можуть бути залучені до роботи у військовій адміністрації.

Місцеве самоврядування відновить роботу тільки після проведення НОВИХ виборів по завершенні воєнного стану.

З огляду на це, як тільки на території громади виникає найменша загроза нападу/оточення/блокади/окупації на території відповідної громади ПОВИННА бути утворена військова адміністрація.

Голова громади (сільський, селищний чи міський голова), депутати місцевої ради, громадські активісти або будь-яка особа, що знає про воєнну загрозу на території громади повинні невідкладно звернутися у будь-якій формі до військового командування будь-якого рівня або до обласної військової адміністрації про створення військової адміністрації у цій громаді.

Частина 2.

Як діяти органам місцевого самоврядування в умовах воєнних дій / окупації / блокади / оточення території громади чи загрози таких дій?

Коротка відповідь:

Голова громади, депутати місцевої ради, співробітники виконавчих органів цієї ради не повинні вдаватись до ЖОДНОГО ВИДУ СПІВПРАЦІ з ворогом.

Винятком може бути тільки ситуація крайньої необхідності – дія задля уникнення гуманітарної катастрофи і порятунку життя людей.

Пояснення:

В умовах воєнних дій / окупації / блокади / оточення території громади чи загрози таких дій вся влада на території громади повинна перейти до військової адміністрації, що **ОБОВ'ЯЗКОВО** має бути утворена на відповідній території.

У разі утворення військової адміністрації в громаді (чи населеному пункті) повноваження ВСІХ відповідних органів місцевого самоврядування припиняються.

Сільський, селищний, міський голова, депутати відповідних місцевих рад далі не можуть здійснювати ЖОДНІ повноваження. Виконавчі органи місцевої ради не можуть здійснювати повноваження місцевого самоврядування, крім посадових осіб, які перейшли працювати до військової адміністрації.

У разі, якщо військова адміністрація не утворена, голова громади та інші органи місцевого самоврядування повинні забезпечувати здійснення повноважень для виконання критично важливих функцій життєзабезпечення мешканців громади і уникнення гуманітарної катастрофи та порятунку життя людей.

Такі дії мають здійснюватися тільки за українським законодавством та під прапором України.

Критично важливим є підтримання контакту та постійне об'єктивне інформування обласних військових адміністрацій та/або військового командування про стан справ на території громади. Передача інформації має здійснюватися періодично (якнайчастіше) у будь-який доступний спосіб (особисто, телефоном, через соціальні мережі, месенджери, інтернет-ресурси тощо) з дотриманням вимог безпеки і обережності.

Таке інформування має включати щонайменше відомості про:

- ✓ можливість здійснення повноважень українськими органами влади;
- ✓ гуманітарну ситуацію (кількість жителів, їх стан, основні потреби);
- ✓ дії ворога (військових підрозділів, диверсантів, агентури тощо).

У разі здійснення ворогом бомбардування, обстрілів, мінування, захоплення заручників, пошкодження майна чи інших агресивних дій – слід вживати всіх можливих заходів для їх запобігання, а також фіксації (фото, відео, аудіо) таких дій та їх наслідків. Відповідні матеріали потрібно у найбільш безпечний спосіб передати військовому командуванню України (особисто, через інших осіб, насамперед, військовослужбовців, онлайн: через електронну пошту, соціальні мережі, спеціальні інформаційні канали тощо).

У разі окупації/блокади/оточення території громади голова військової адміністрації (у разі її створення), голова громади, депутати місцевої ради та співробітники виконавчих органів (у разі, якщо військова адміністрація не створена) повинні вжити всіх можливих дій для евакуації найважливіших документів, будь-яких печаток і штампів органів місцевого самоврядування.

У разі неможливості їх евакуації/вивезення у безпечне місце такі документи, печатки та штампи повинні бути знищені.

Державна символіка та символіка громади повинна бути збережена та передана до безпечного місця. Слід унеможливити знищення ворогом такої символіки чи її використання в пропагандистських цілях.

СПІВПРАЦЯ З ВОРОГОМ НЕ ДОПУСКАЄТЬСЯ.

Будь-які контакти або домовленості з представниками країни-агресора можуть здійснюватись тільки в умовах крайньої необхідності, коли вони спрямовані виключно на усунення реальної небезпеки, що загрожує життєздатності громади, за умови, що в інший спосіб таку життєздатність не може бути забезпечено (зокрема, коли має місце критична нестача продовольства, води, медикаментів, яка загрожує життю людей).

Водночас такі дії в жодному разі не можуть мати характер співпраці з ворогом, переходу на його бік, визнання його влади, прийняття символіки ворога та/або проявлятися у наданні державі-агресору допомоги в проведенні підривної діяльності проти України. Такі дії є державною зрадою, що карається відповідно до ст. 111 Кримінального кодексу України.

Підривна діяльність – це будь-яка діяльність, спрямована на шкоду суверенітету, територіальній цілісності та недоторканності України, її обороноздатності, державній, економічній чи інформаційній безпеці.

Підривною діяльністю можуть вважатись, зокрема:

- дії чи бездіяльність, що сприяють створенню пропагандистських відео- чи фото (наприклад, про радісну зустріч військ держави-агресора);
- проведення псевдореферендуму чи різного роду громадських зборів (віче) з метою легітимізації влади окупантів чи створення нових псевдореспублік;
- заохочення населення до прийняття гуманітарної допомоги від держави-агресора;
- евакуація населення на окуповану територію, чи територію РФ чи Білорусі;
- повідомлення інформації, які можуть завдати шкоди Збройним Силам України чи територіальній обороні чи руху опору;
- надання ворогу фінансової, матеріально-технічної чи іншої подібної допомоги.

Категорично не можна допускати жодних дій, які можуть бути формою політичної чи пропагандистської співпраці з ворогом або бути подані окупантом як така співпраця (в тому числі у засобах масової інформації).

Отже, якщо є можливість не вдаватися до жодного контакту чи домовленостей з ворогом (включно з використанням гуманітарної допомоги з його боку), краще цього не робити.

Якщо немає можливості уникнути контакту з ворогом, він можливий тільки в обставинах крайньої необхідності. Дії в умовах крайньої необхідності не є підставою настання кримінальної відповідальності. Про такі дії слід невідкладно у доступний спосіб поінформувати представників військової адміністрації України.

У такому разі слід мінімізувати будь-яку участь голови громади, депутатів місцевої ради та працівників виконкому (комунальних служб) у такій співпраці.

Мінімальний склад осіб, які контактують з ворогом!

Виключно за умови крайньої необхідності!